Hållbar omställning – experimentera över gränserna

REGLAB, Framsynsgruppen, WS4

23 oktober 2018, Göteborg

John Holmberg
Professor vid Chalmers Tekniska Högskola, UNESCO-chair
Grundare av Challenge Lab och
Space for Change Institute
Chalmers Initiative for innovation and Sustainability Transitions

UNITED NATIONS

TRANSFORMING OUR WORLD:

THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Pågående verksamhet (Charterresan/kryssningen)

- Rådande rutiner, strukturer, budgetramar mm ger stöd
- Effektivisera och optimera rådande system
- Mål, styrning och kontro
- Mäta och följa upp
- Organisationen i centrum, besluta
- Lösa problem och implementera lösningar

Att möta de globala utmaningarna i en osäker framtid (Expeditionen/äventyret)

- Rådande rutiner, strukturer, budgetramar hindrar
- Tänka bortom rådande system
- Vägleda inciper, tillit och skapa run ymme för förändring
- Experime , reflektera, lära
- Frågan i centrum och bjud in relevanta medskapare att utforska, facilitera
- Skapa en önskad framtid

Ömsesidigt lärande

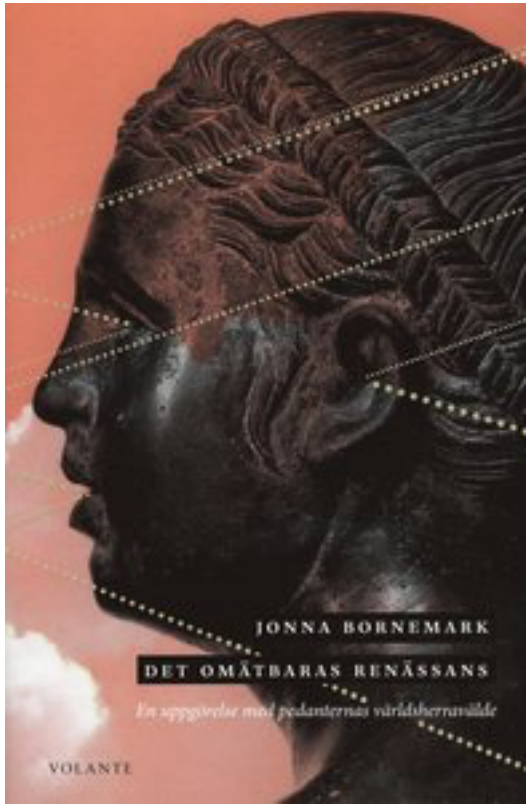

Ratio Intellectus

I never lose.
I either **win** or **learn**.
Nelson Mandela

2030 AGENDA

FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

3 nyckelord:

Transformation

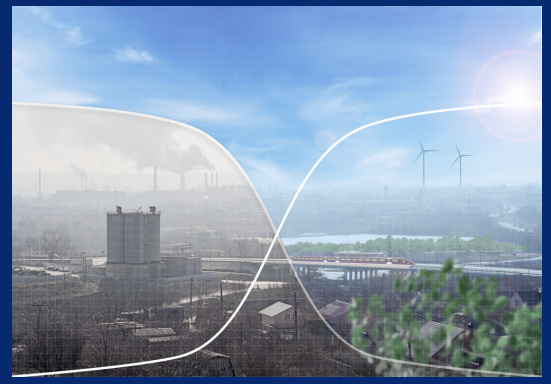

Integration

Universalitet

SPACE FOR CHANGE

Mänskligheten

Medskapande

Individ

Transformation

Integration

Självledarskap

Transformation

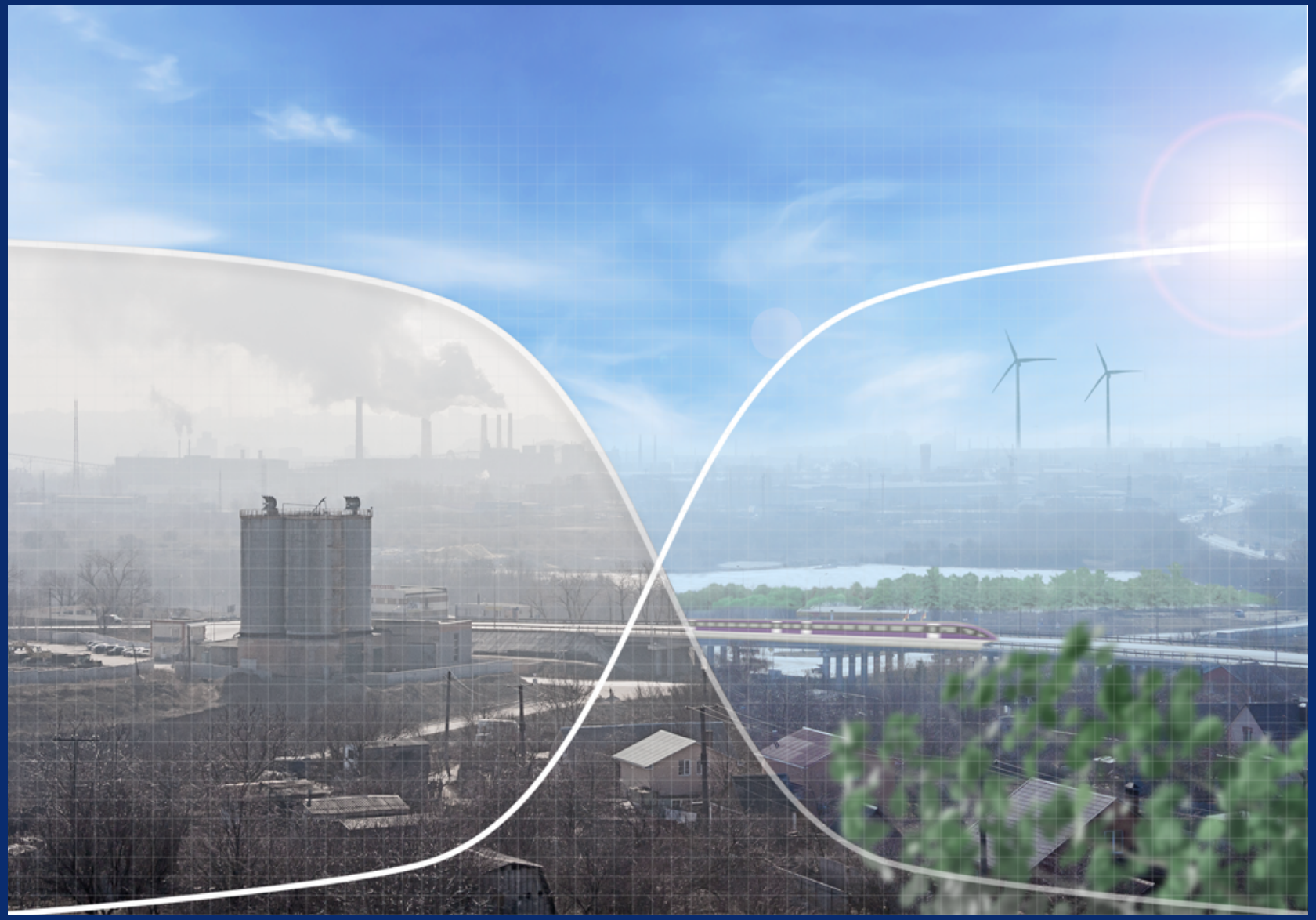

Hög intensitet
Låg effektivitet
Hög materiell tillväxt

Cape Town 1920

Låg intensitet
Låg effektivitet
Låg materiell tillväxt

London 1900

Hög intensitet
Hög effektivitet
Låg materiell tillväxt

Hög intensitet
Låg effektivitet
Hög materiell tillväxt

Låg intensitet
Låg effektivitet
Låg materiell tillväxt

Solceller

Fördubbling vart annat år

Batterier

Kostnad Li-On batt. -15%/år sedan 1990

Elfordon

100x färre rörliga delar
Bättre effektivitet och prestanda

Självkörande fordon

Bilar är parkerade 96% av tiden

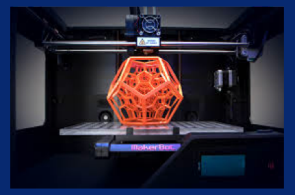

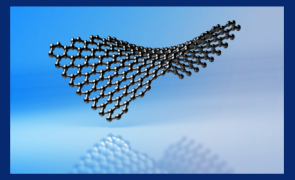

...?

Push

Idé-driven innovation
entreprenörsprocess

Behovs-driven innovation
Designprocess

Pull

Det som behöver förändras sitter fast i socio-tekniska system

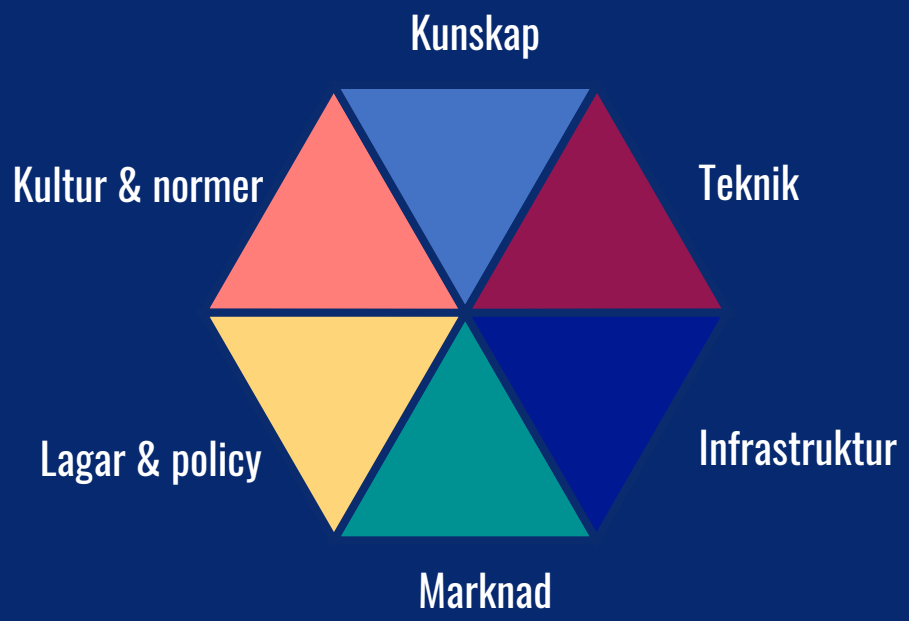

HÅLLBARHETSDRIVEN OMSTÄLLNING

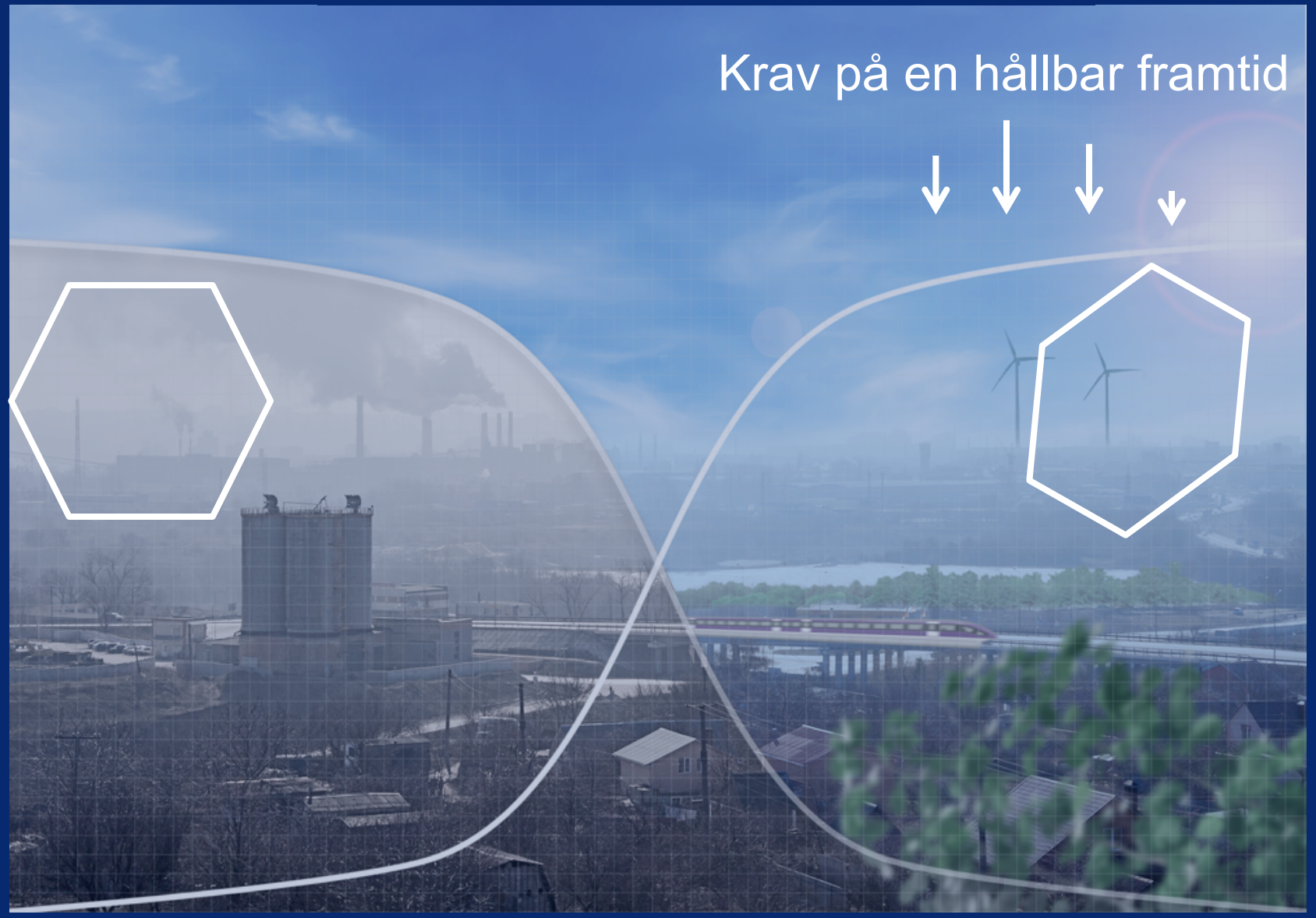

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Hållbarhetsdriven omställning — Backcastingprocess

1. Identifiera de krav som bör vara uppfyllda i en hållbar framtid

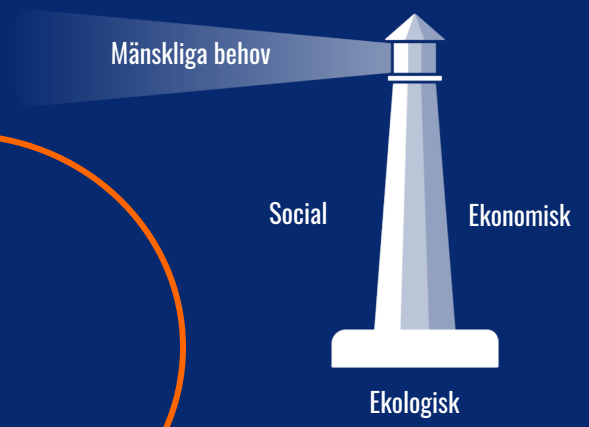

2. Identifiera gapet (utmaningarna) mellan framtidens krav och dagens situation

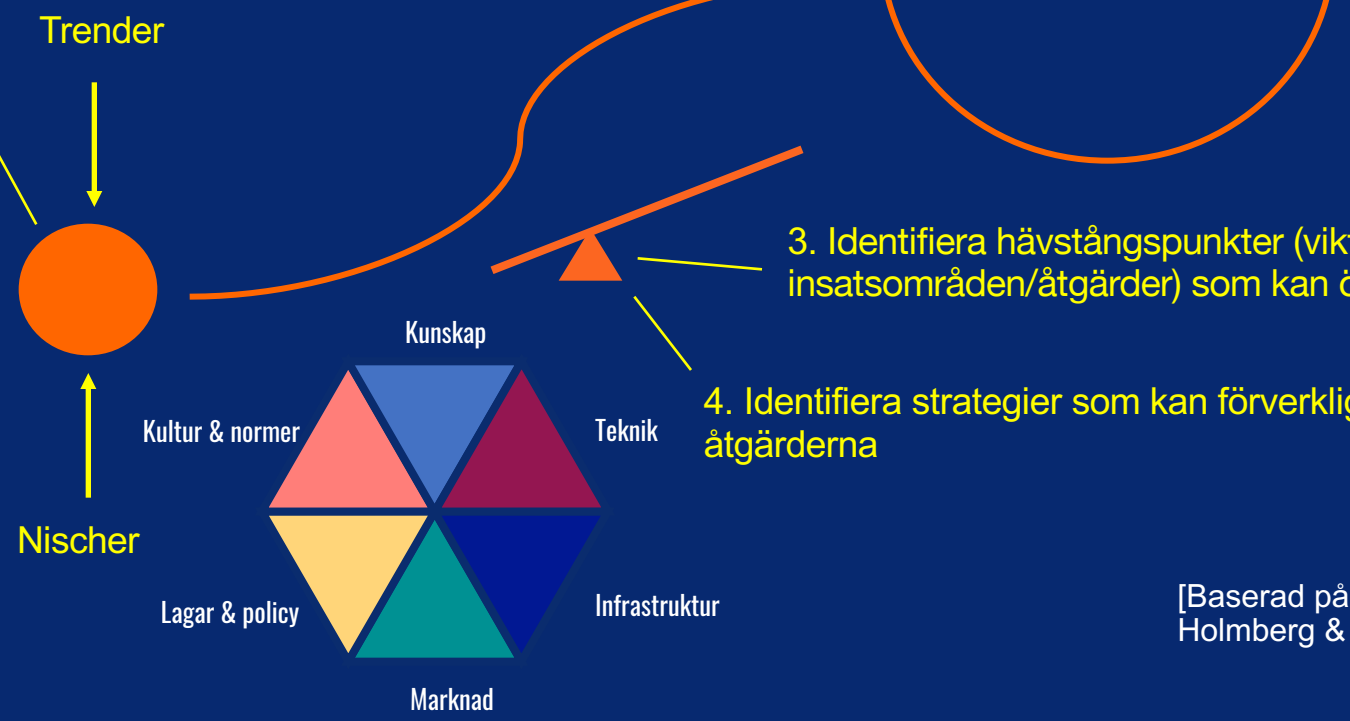

3. Identifiera hävstångspunkter (viktiga insatsområden/åtgärder) som kan överbrygga gapet

4. Identifiera strategier som kan förverkliga åtgärderna

[Baserad på Holmberg, 1998; Holmberg & Larsson, 2018]

Hållbarhetsfyren

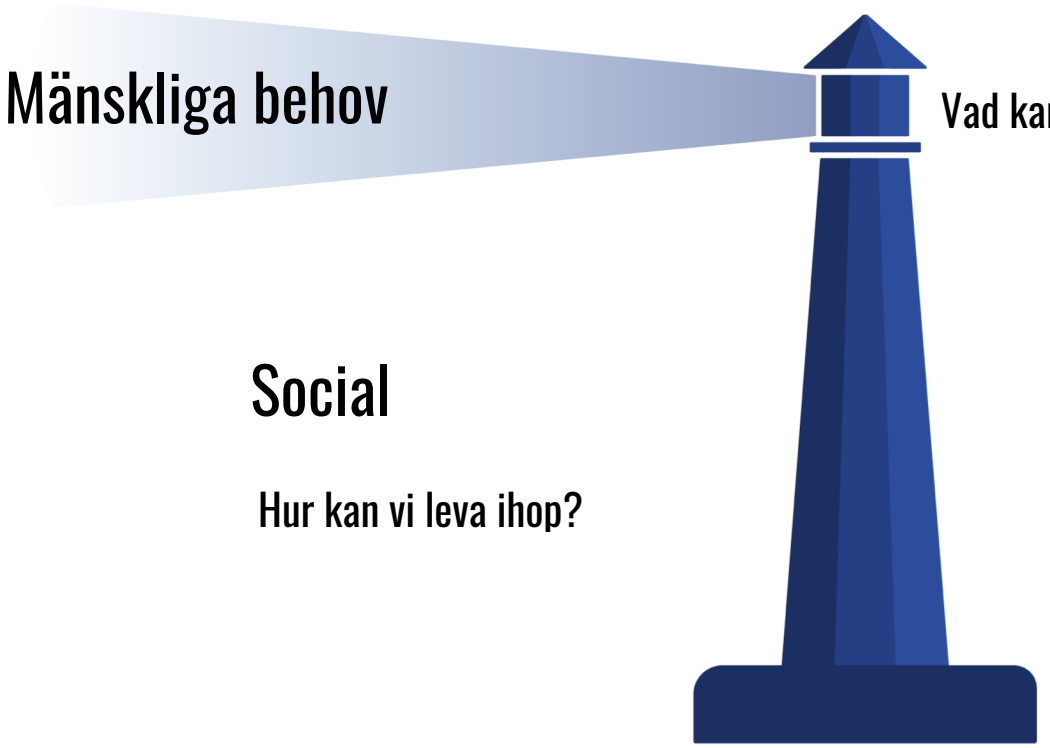

Mänskliga behov

Vad karaktäriserar ett gott liv?

Social

Hur kan vi leva ihop?

Ekonomisk

Hur kan vi hushålla med resurser?

Ekologisk

Hur kan vi samhället inpassas i naturen?

Holmberg & Larsson, 2018

SPACE FOR CHANGE INSTITUTE

Horisont
Varje steg

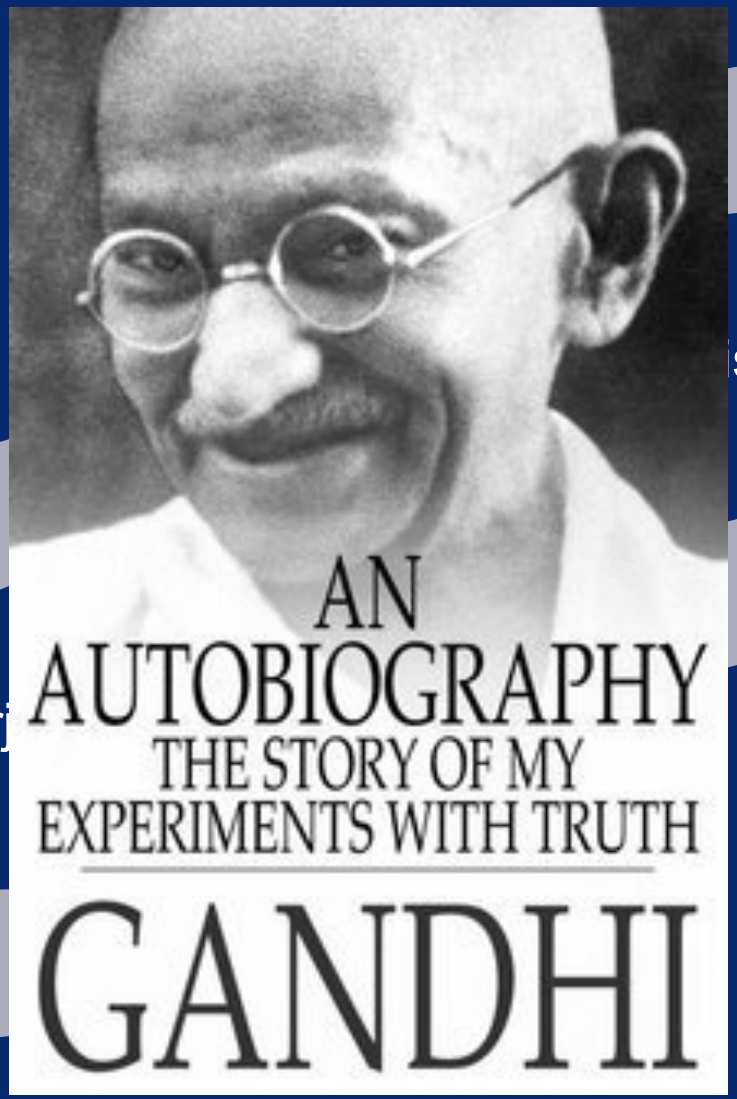
AN
AUTOBIOGRAPHY
THE STORY OF MY
EXPERIMENTS WITH TRUTH
GANDHI

sont

Varj

Martin Luther King sa

“Jag har en dröm”

inte

“Jag har en mardröm!”

Hur löser man ett stort problem?

Man gör det STÖRRE!

Varför har vi problemet? Hur ser helheten ut?

↑

Problem

↓

Hur kan vi lösa det? Dela upp det i delar.

SPACE FOR CHANGE

Mänskligheten

Medskapande

Individ

Transformation

Integration

Självledarskap

Integration

Photo: CR-S, Panoramio

Att tro att medskapande handlar om att få ihop rätt människor, är som att tro att vävning handlar om att samla rätt trådar — det är då det börjar!

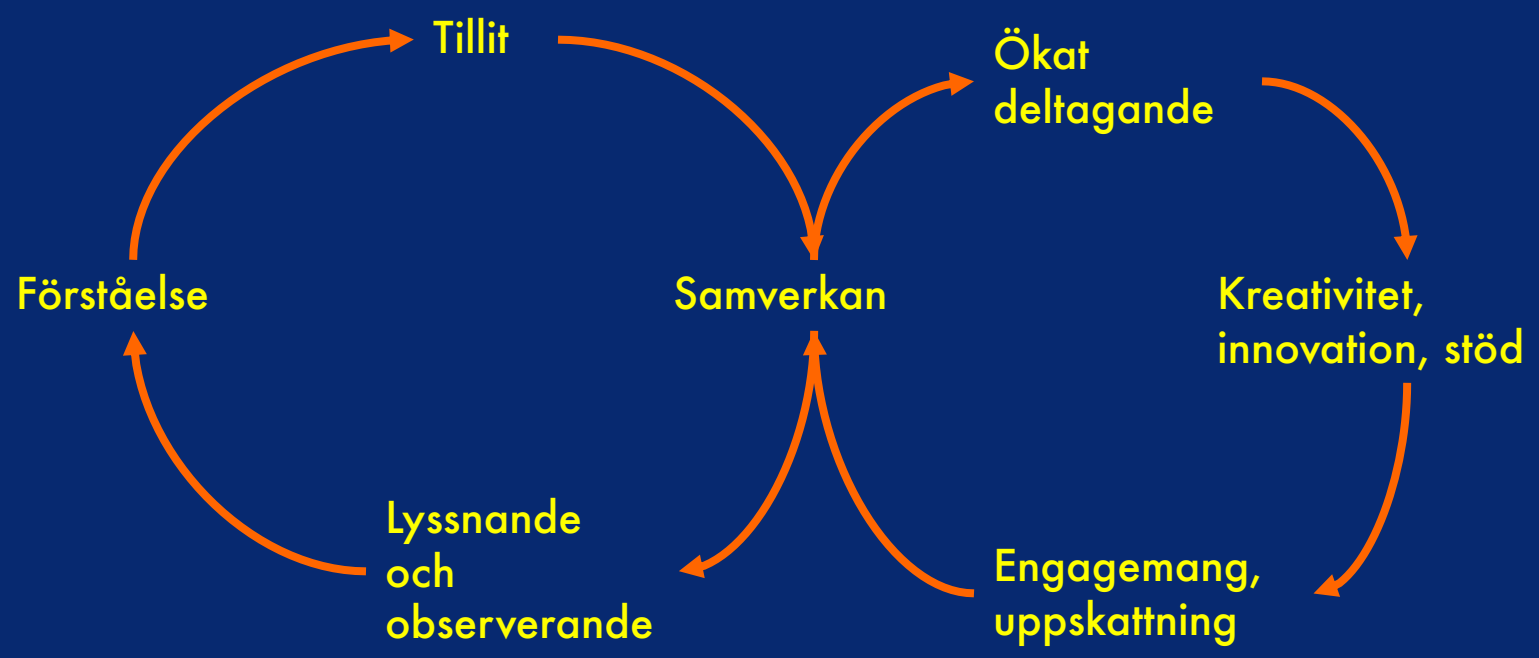

[Baserad på Jewell-Larsen & Sandow, 1999]

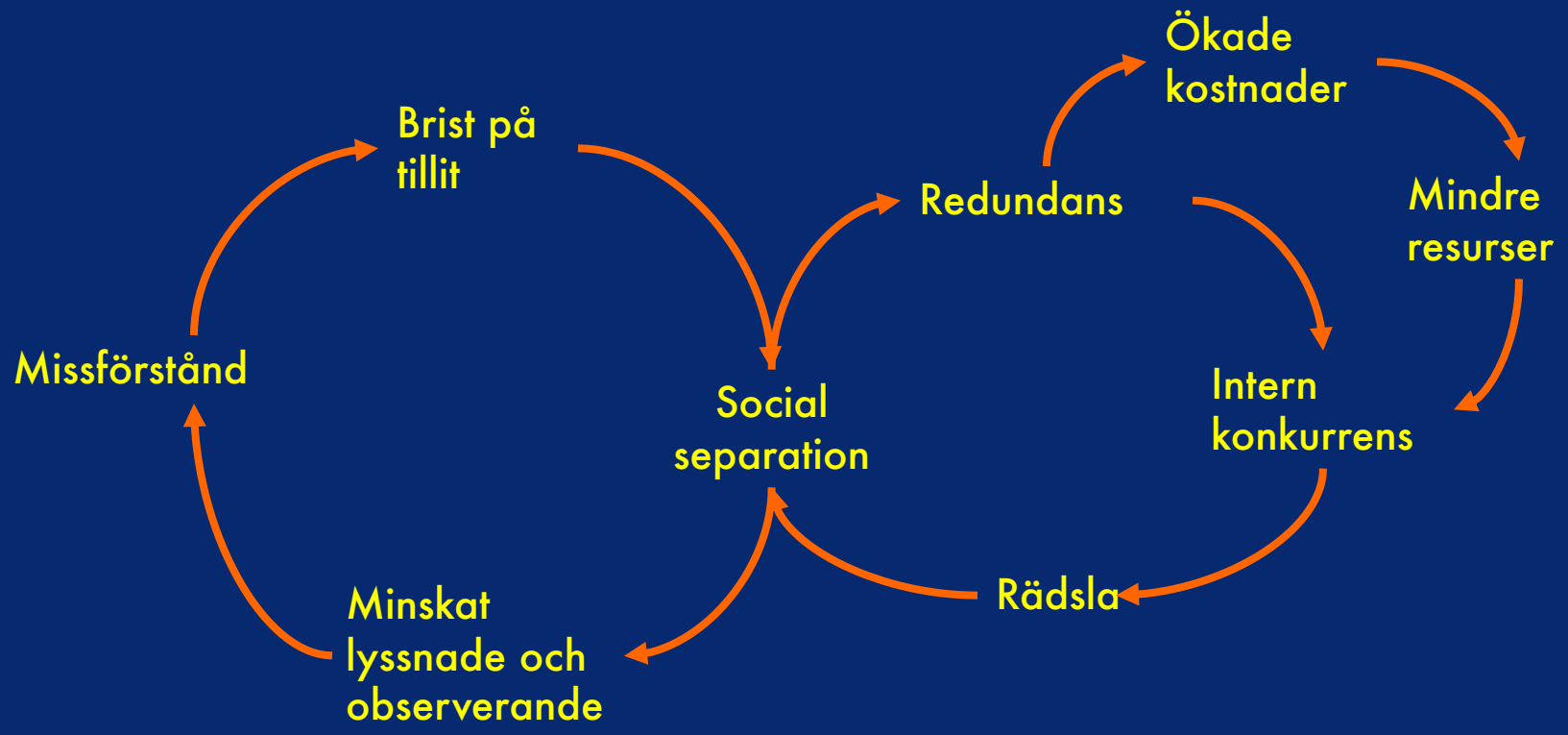

[Baserad på Jewell-Larsen & Sandow, 1999]

Har du nånsin känt/upplevt detta?

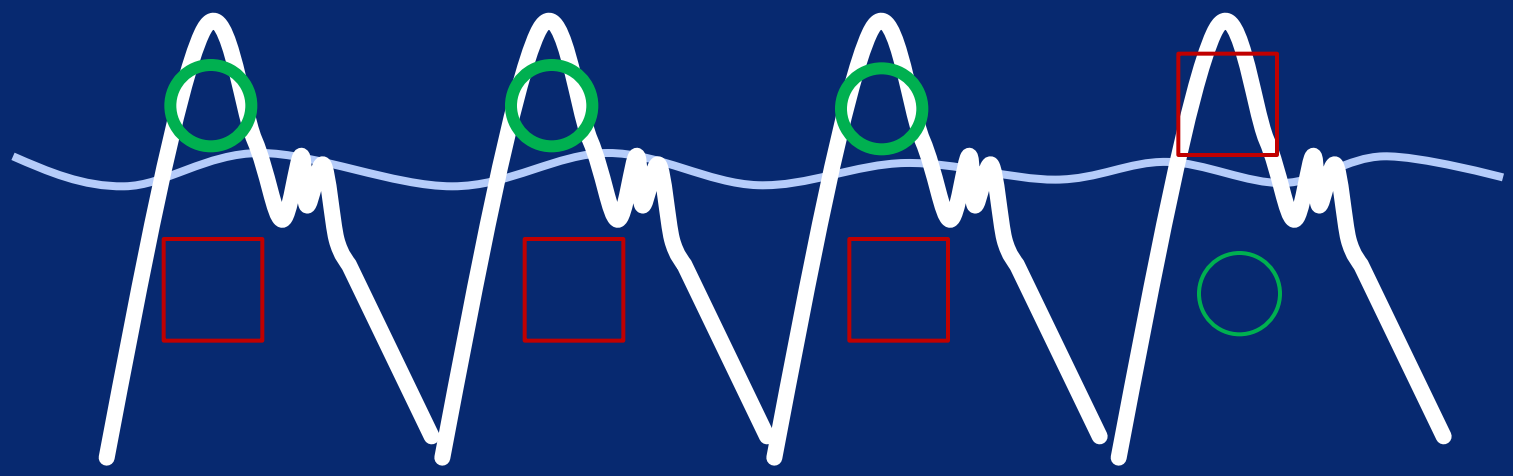

(Baserad på Sande 2018)

Den som bär ”nej-rösten” blir högljudd och stark - en projektion av energi från de andra. Perspektiven stelnar.

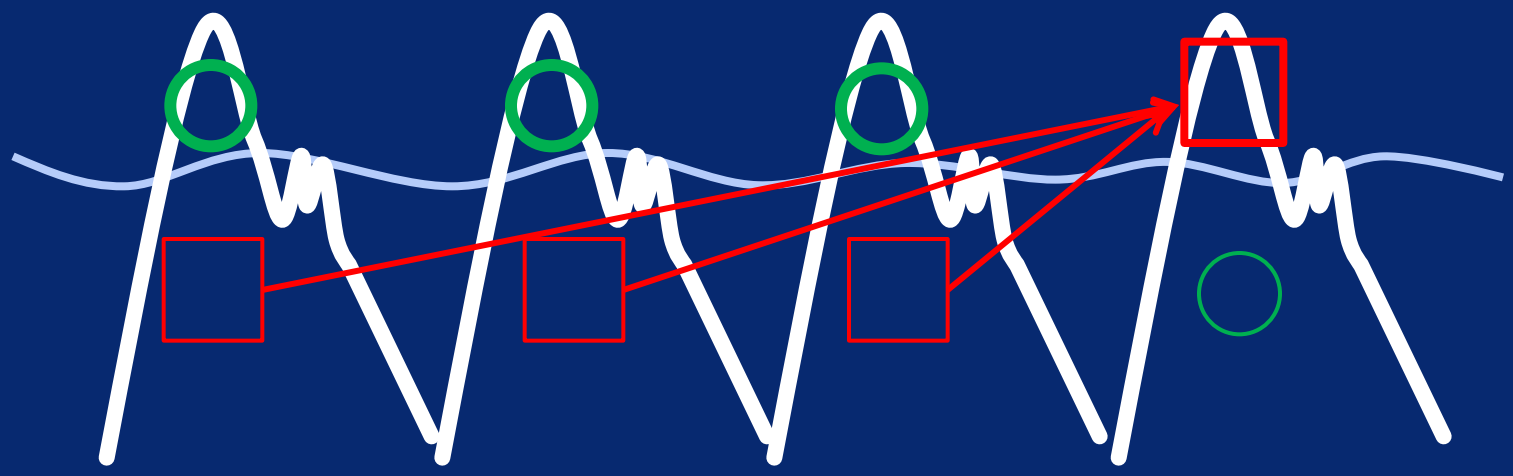

(Baserad på Sande 2018)

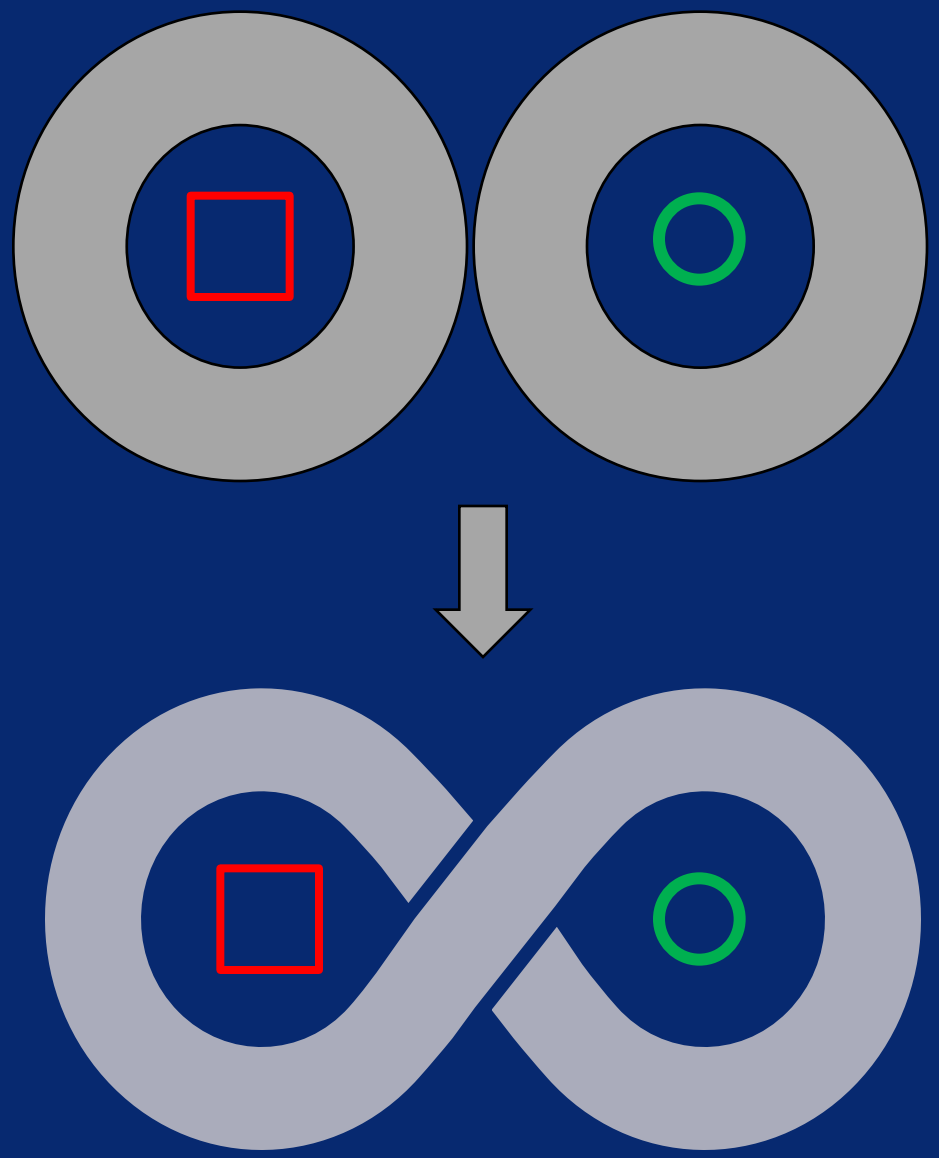

SPACE FOR CHANGE

Mänskligheten

Medskapande

Individ

Transformation

Integration

Självledarskap

Självledarskap

Verklig förändring startar med insikten om att vi är en del av det system vi försöker förändra

Vi beskriver inte världen vi ser,
vi ser världen vi beskriver

David Bohm

Frågor att ställa sig:

- Är dina grundvärderingar tydliga för dig själv?
- Är du beredd att utmana dina antaganden?
- Är du beredd att verkligen vilja förstå andra?
- Är du beredd att släppa förutbestämda mål och planer för att se vad som verkligen behövs och är möjligt?

[Delvis baserad på Scharmer, 2009]

För att framgångsrikt ta sig an komplexa utmaningar krävs inre motivation, som bygger på tre delar:

- Autonomi
- Kompetens
- Samhörighet

(Ryan & Deci, 2000)

Balansera styrkorna

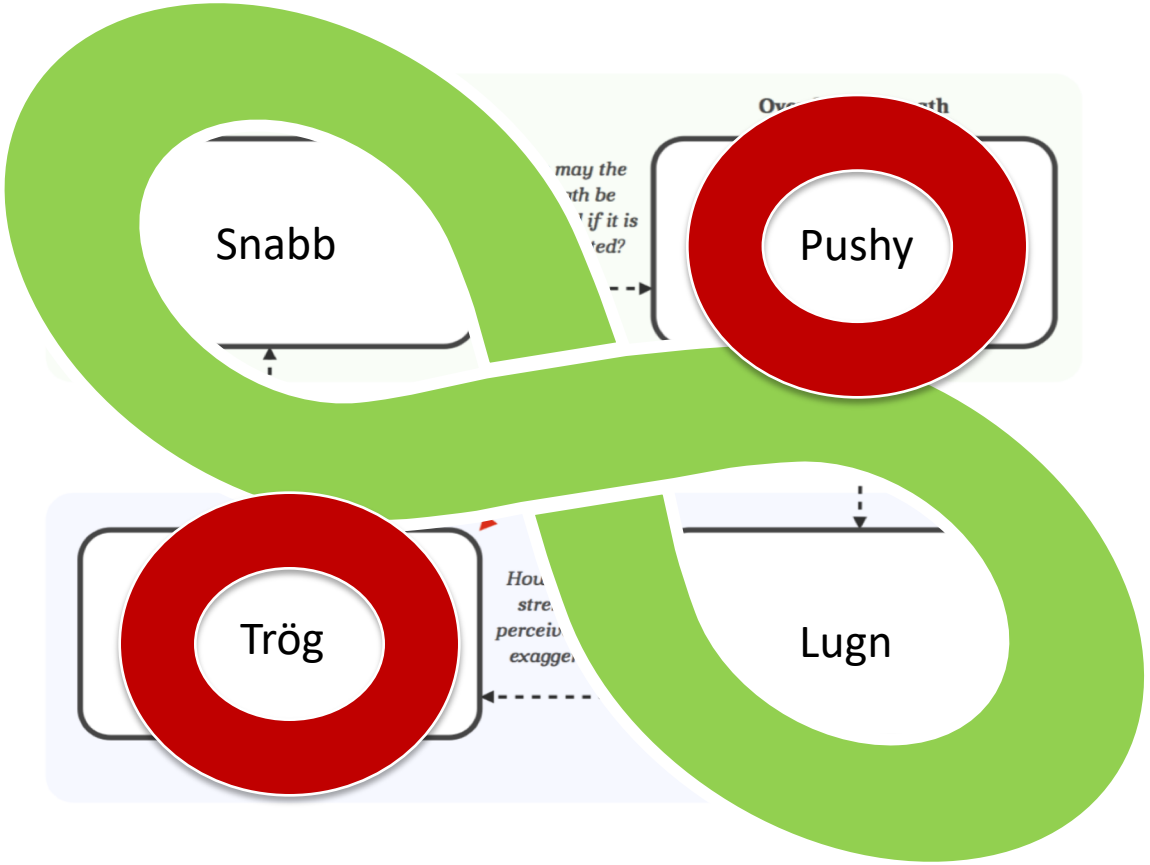

SPACE FOR CHANGE

- *Börja i den önskvärda framtiden och stanna i varför-frågan*
- *Förstå att vi sitter fast i de system som behöver förändras*

- *Skapa rum/utrymme för förändring*
- *Alla viktiga perspektiv med från start*
- *Frågan i centrum, sen medskapa i varandras styrkor och bjud in nej-rösten*

- *Insikt om att vi är en del av förändringen*
- *Öppenhet skapar tillit*
- *Perspektivmedvetenhet*

Sammanfattning

- Ägna tid åt att precisera den fråga som hamnar i ”mellanrummet” och behöver hanteras genom experimenterande (för att minimera risk)
- Designa process och labb runt denna fråga
- Bjud in och experimentera i labbet och lär!
- Se till att kopplingen till pågående verksamhet (charterresan) är etablerad för uppskalning

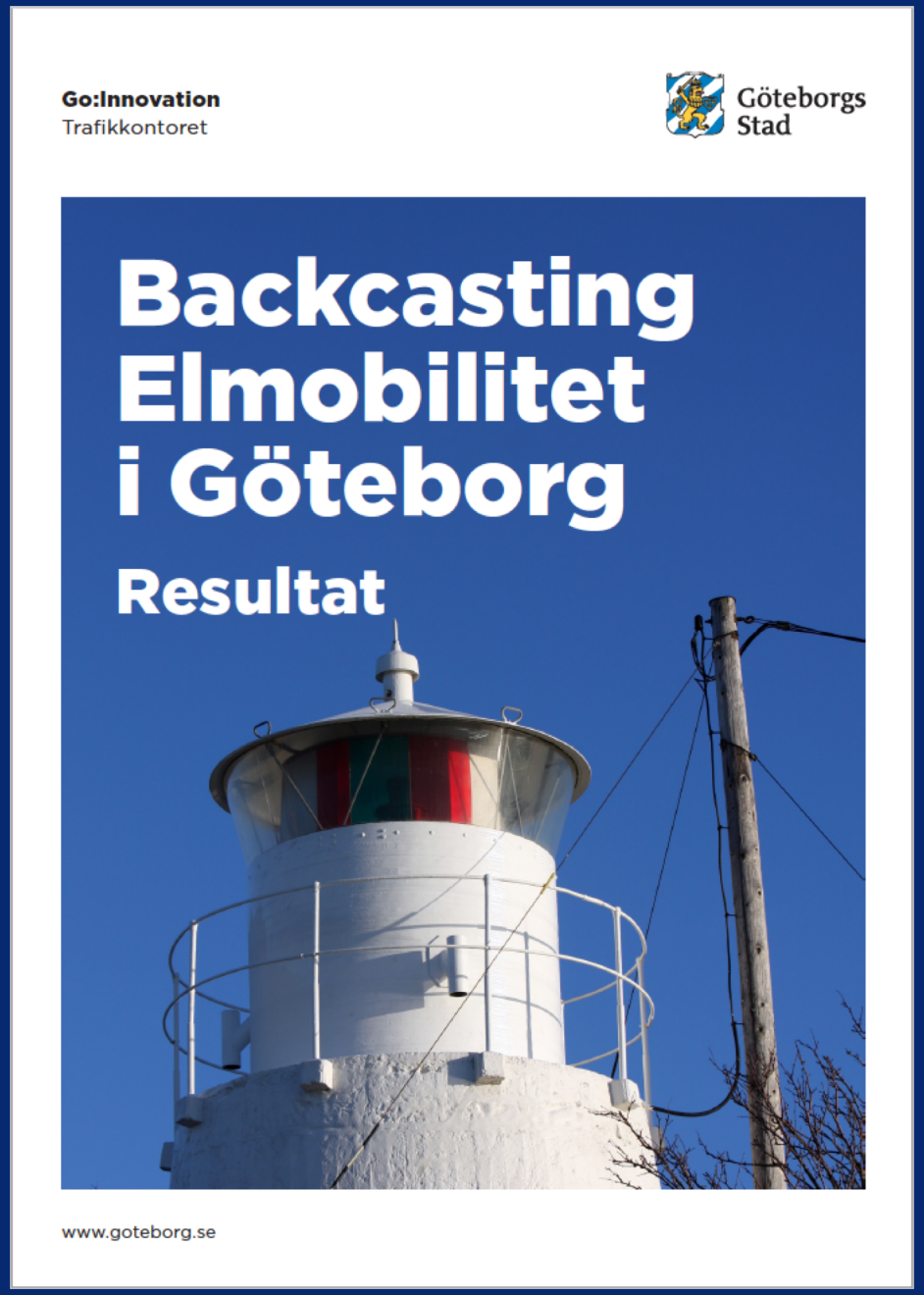

SPACE FOR CHANGE

Hållbarhetsdriven omställning — Backcastingprocess

1. Identifiera de krav som bör vara uppfyllda i en hållbar framtid

WS1: Vilka krav bör ställas på det framtida hållbara elmobilitets-systemet i Göteborg?

WS3: Vilka insatsområden och åtgärdsförslag bör prioriteras?

2. Identifiera gapet (utmaningarna) mellan framtidens krav och dagens situation

Trender

Nischer

WS2: Hur ser trafiksystemet ut idag i förhållande till framtidens krav? Vilka är de stora utmaningarna/gapen? Vad är på gång inom elmobilitet? Viktiga trender?

3. Identifiera hävstångspunkter (viktiga insatsområden/åtgärder) som kan överbrygga gapet

4. Identifiera strategier som kan förverkliga åtgärderna

WS4: Hur kan prioriterade åtgärder bli verklighet?

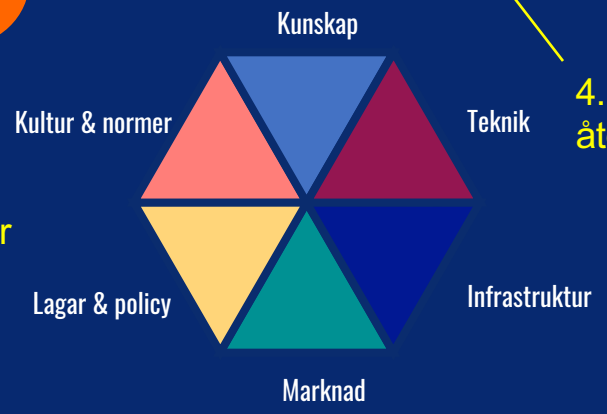

[baserad på Holmberg, 1998; Holmberg & Larsson, 2018]

SPACE FOR CHANGE

Opening-up and closing-down
- två resultat varje workshop

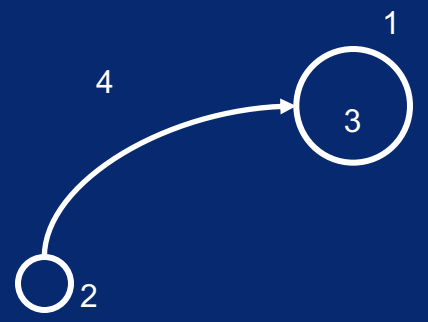

SPACE FOR CHANGE

Hållbarhetsfyren – med prioriterade resultat

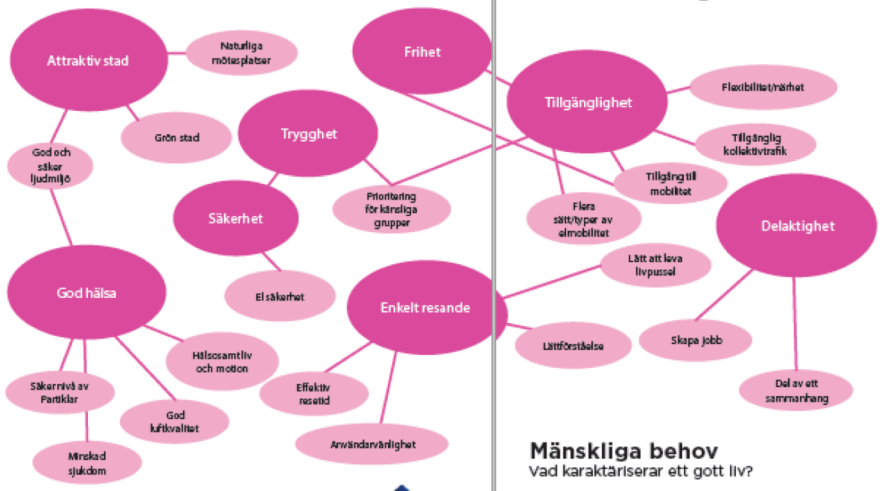

Mänskliga behov
Vad karaktäriserar ett gott liv?

Social
Hur kan vi leva ihop?
- Horisontella relationer
- Vertikala relationer
- Rättelse

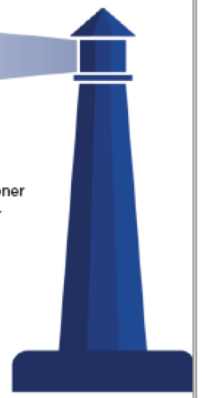

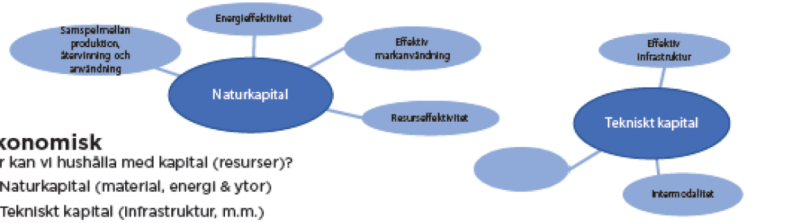

Ekonomisk
Hur kan vi hushålla med kapital (resurser)?
- Naturkapital (material, energi & ytor)
- Tekniskt kapital (infrastruktur, m.m.)
- Humankapital (kunskap, FoU, innovation)
- Finansiellt kapital (tillgångar och skulder)

Ekologisk
Hur kan samhället inpassas i naturen?
- Utsläpp av ämnen (från jordskorpan eller producerade i samhället)
- Fysisk påverkan av naturen

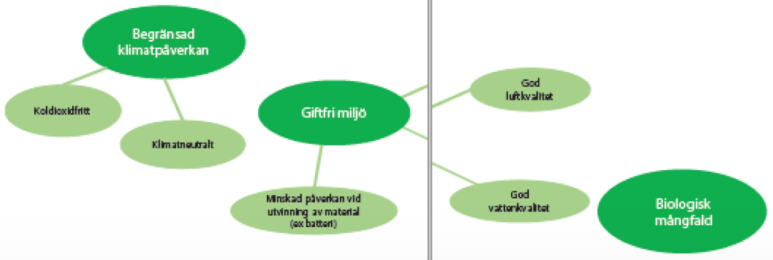

SPACE FOR CHANGE INSTITUTE

Ale i 360°

En perspektivinsamling för förverkligandet av Agenda 2030

Ale i 360º
En perspektivinsamling för förverkligandet av Agenda 2030

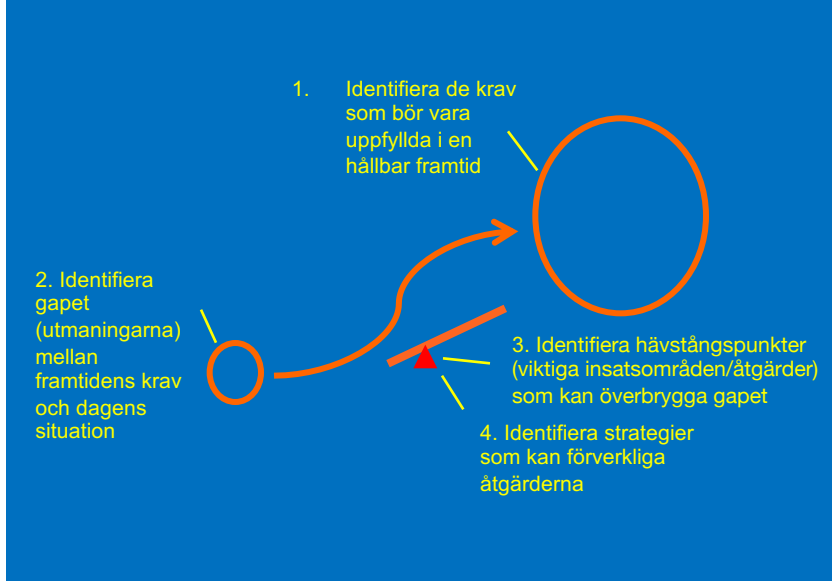

Steg 0

Planera så långt det går

Lyssna i 360º

4 frågor som täcker in hållbarhetsdimensionerna
- Vad är viktigt på riktigt?
- Någon som kan företräda denna fråga?
- Hur vill du bidra?

Paketera

Perspektiv-rapport

Gåva till nästa Alestyre

Efter valet väljs ett antal ”metafrågor”/processer ut Som arbetas vidare med i 360-graders backcastingprocesser i labbmiljö. Varje process har följande fyra steg:

Viktig Metafråga

Arbeta i 360º

Steg1 Identifiera vägledande principer för den aktuella frågan

Principer att sikta mot

Steg2 Identifiera gap mellan dagens situation och principerna

Gap att jobba med

Steg3 Identifiera hävstångspunkter och konceptuella lösningar

Koncept på lösningar

Steg4 Identifiera möjliga vägar för genomförande

Förslag på genomförande

Sen börjar det om…

4 frågor om framtiden
— fyren för Aleskeppet

Vad utgör ett gott liv i framtidens Ale?
- Vilka mänskliga behov blir viktiga (hälsa, delaktighet,..?

Hur ska vi kunna leva ihop i Ale?
- Vad blir extra viktigt (rättvisa, tillit, demokrati)?

Hur kan vi ta vara på tillgångar i Ale?
- Är det vissa tillgångar som är särskilt viktiga att ta med oss in i framtiden (material, infrastruktur, kultur, kunskap, pengar)?

Hur kan Alesamhället inpassas i naturen?
- Är det några risker/naturvärden som är särskilt viktiga?

ALE

Integrera labbet med pågående verksamhet

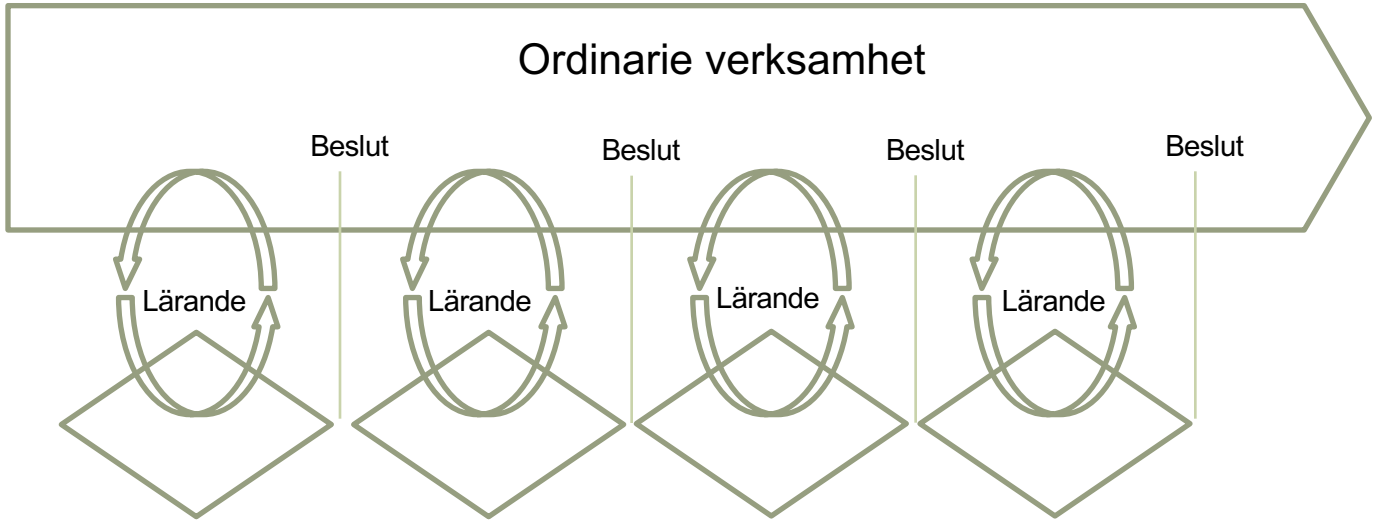

Ömsesidigt lärande

Det är i det lokala man finner komplexiteten

och transmittorsubstansen

Think big, start small, act now and learn fast!

Challenge Lab

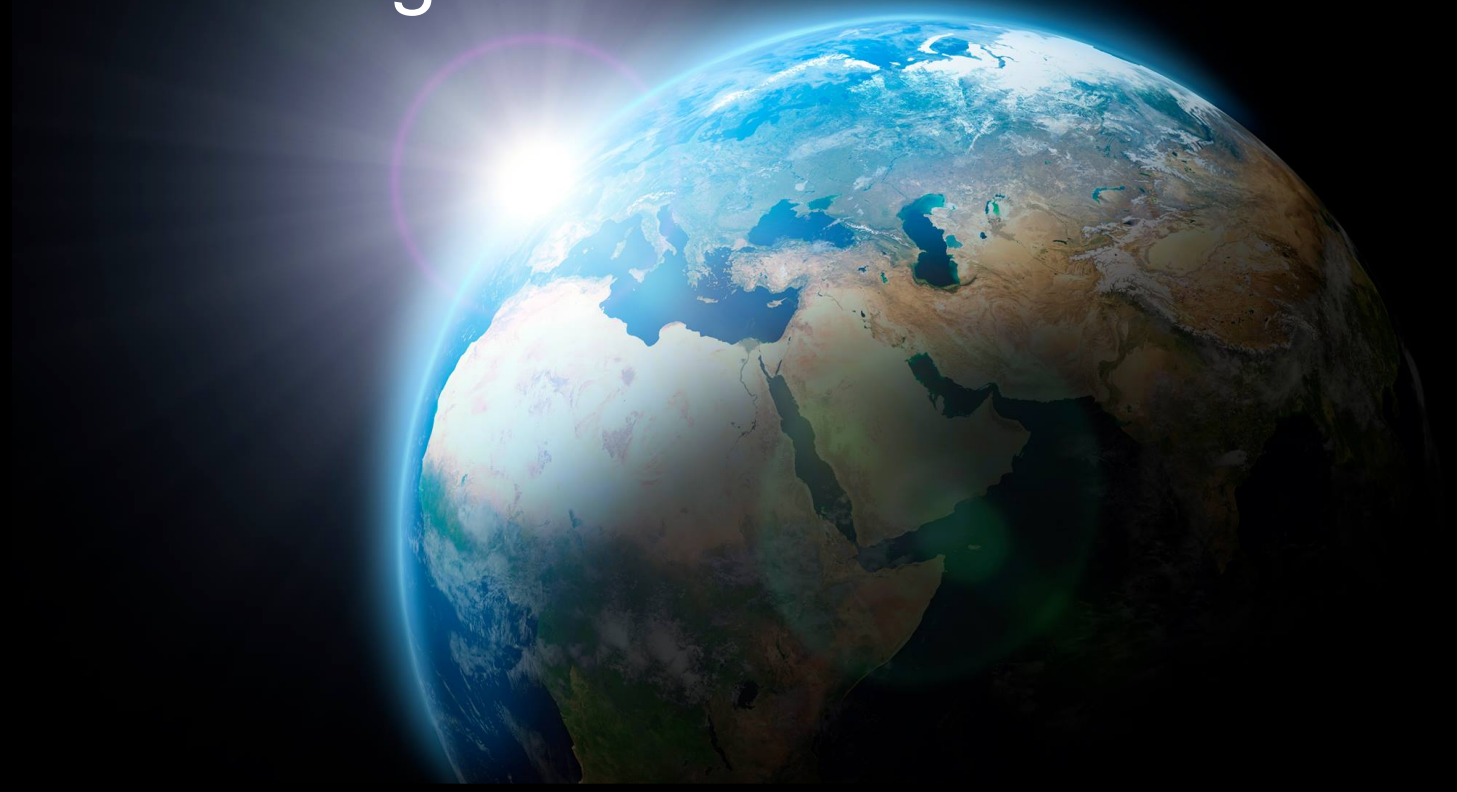

John Holmberg

CHALMERS

john.holmberg@chalmers.se